PERSONALITATEA CONTROVERSATĂ A LUI BALAAM REFLECTATĂ ÎN CARTEA NUMERILOR ŞI ÎN LITERATURA IUDAICĂ, PATRISTICĂ ŞI CONTEMPORANĂ

EUSEBIU BORCA
Centrul Universitar de Nord, Baia Mare
beusebiu@yahoo.com

Abstract: The Balaam narratives (Numbers 22-24) have been long a source of fascination and puzzlement to biblical scholars, because his principal character was described in very different ways. The etymology of his name means: 'destruction', 'without a people' etc. Balaam, son of Beor, was from a city called Pethor, from the upper Euphrates valley. He was a pagan diviner, master of the black arts, hired by Balac to curse Israel. Acting as if he works with power of Yahweh, Balaam is used by Him to pronounce blessing. In Old Testament, his image, step by step, begun to fall, and also, in New Testament, his reputation turned very bad. If Balaam was a simply pagan diviner or seer (used by Yahweh only to bless Israel), or he can be put among the prophets of Yahweh have to answer rabbis, muslims, Church Fathers and theological scholars. Balaam's image, in Bible, is a dual one, he is seen as an evil person who, with no regret, acts for money. Also he is a person who speaks God's words, through which all nations will see the Almighty God and will be prepared for the Birth of the Saviour. Balaam is neither a "true prophet" nor a "false prophet" in the usual meaning of these terms. First, he was a pagan diviner who used Yahweh name in divination. By those tellings, God shows us His unsearchable ways in protecting and preparing mankind for the Coming of the Saviour. Balaam was the least probable of the prophets, he was denounced and excoriated by New Testament as a paradigm of the false teacher, and he was not a part of Israelite prophetism, nor was he a believer of God of Israel, and he died as an enemy of Israel. Despite these, God sovereignly used a pagan mantic to communicate His Word. Even if it is difficult to find anything right in what he do, when he speaks the Word of God, the corrupted nature of Balaam leaves no scratch on the record of the Word of God, because he could not alter the words that God gave to him. His case is a strange anomaly, because he knew Yahweh, but his knowledge was dimmed and distorted by heathenistic corruptions and vitiated by covetousness. Balaam was a soothsayer, a diviner, and also a prophet of Yahweh, no all at once, but by turn (such a combination of magic heathenistic and personal greed with the service of Yahweh could not be permanent or static, but a transitional state). For a time, Balaam became a genuine prophet of Yahweh, but then, he rejected his chance and chose base gain. Balaam's case is altogether unique and special, from a heathen and an enemy of Israel,

BDD-A19624 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

he is raised up to a prophet of Yahweh, but been clouded and corrupted by heathen conception, he failed in his mission.
Key-words: Balaam, Book of Numbers, diviner, prophet.

1. NUMELE/PERSOANA (SUPRANUMELE) ŞI ORIGINEA LUI BALAAM

O posibilă traducere a numelui propriu Balaam (în ebraică: בלעם [bilam], în greacă: *Βαλααμ*, în latină: *Balaam*), ar putea fi: „devoratorul", „el înghite[1]" sau „popor zadarnic[2]". Unii consideră că numele este compus din termenii *Bel* şi *Am*, zeităţi semite; din această combinare numele ar însemna 'Am este Bel', adică, 'Am este Domn' (JE).

Era fiul lui Beor (Bosor[3] cf. 2 P. 2.15), locuia în Petor (Nm. 22.5), posibil Pitru[4], pe malul râului Sajur/Sagur, un afluent al Eufratului (TEBD), în Mesopotamia, cf. Nm. 23.7, Dt. 23.4 (probabil în Aram[5], Siria). Vulgata consideră că provine din „Ţara amoniţilor" (Nm. 23.3)[6].

Pentru că părea greu de crezut că regele Moavului a trimis până în Asiria pentru a chema un profet, şi că acesta a parcurs atâta drum (călare pe o asină) până în Canaan, cercetătorii au căutat să plaseze această locaţie undeva mai aproape. În anul 1967, un text extra-biblic a fost descoperit la Deir Alla (Succot), în valea Iordanului[7], în care se menţionează despre Balaam, „profetul care blestemă", ca şi

[1] Numele derivă din termenul amorit [yabilammu], care înseamnă „unchiul (divin) aduce" (Albright), iar în arabă Balam se traduce: „mâncău", „cel ce înfrânge o naţiune" (A. van Selms, „Balam", în *Dicţionar Biblic*, Ed. Cartea Creştină, Oradea, Buc., 1995, p. 128).

[2] Balaam îi reprezintă pe cărturarii şi fariseii poporului evreu (Origene, „Homelies sur les Nombres", introduction et traduction de Andre Mehat, in col. „Sources Chretiennes", no. 29, Les Editions du Cerf, Paris, 1951, p. 291), pe fugari, pe dezertori, pe cei „fără braţe/mâini" (zadarnici, inutili). Cf. Philo Judaeus, „The Cherubim", in „The Works of Philo Judaeus", Christian Classics Ethereal Library, p. 158 (X,32).

[3] Termenul *Bosor*, în limba ebraică este omonim cu „basar" בשר, ceea ce face ca expresia: „fiul lui Bosor" să poată fi tradusă şi: „fiul cărnii". Cf. Rev. Charles Bigg, D.D., „Critica land Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude", second edition, T. & T. Clark, Edinburgh, 1902, pp. 283-284.

[4] Pitru era un oraş asirian, în partea de vest a Eufratului superior. Cf. T.G. Pinches, *Pethor*, in „International Standard Bible Encyclopedia", http://www.internationalstandard bible.com/P/ pethor.html.

[5] Dacă Nm. 23.7 ne spune doar că locaţia se află în „munţii Răsăritului", în Dt. 23.5 se aminteşte despre „Petorul Mesopotamiei", iar în textul masoretic găsim expresia: ארם נהרים (Aram dintre cele două râuri).

[6] Este o interpretare greşită a termenului „עמו" [ammo], care înseamnă 'poporul său'. Cf. E. Palis, *Balaam*, în „Dictionnaire de la Bible", tome premier, deuxieme partie, Letouzey et Ane, Editeurs, Paris, 1912, col. 1390.

[7] Inscripţia care datează din sec. VIII î.Hr., scrisă pe plăci de calcar alb, cu cerneală neagră şi roşie, care iniţial ornau sala unui templu conţine un text intitulat: *Ameninţare din cartea lui*

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

cum ar fi locuit acolo şi nu în Mesopotamia. Apoi, în anul 1989, s-a descoperit, în aceeaşi locaţie o tăbliţă, cu numele Petor, presupunându-se, astfel, că cele două râuri despre care vorbeşte Scriptura, sunt: Iordan şi Iaboc[8].

Unii consideră că Balaam provine din cetatea fiilor lui Ammon, deoarece în Pentateuhul Samaritean, întâlnim expresia: בני עמון [benei-ammon], adică fiii lui Ammon (PHS). Deşi în Vulgata se păstrează aceeaşi formulare: *filiorum Ammon* (TLVB), la fel şi în traducerea siriacă şi în alte manuscrise ebraice, textul masoretic utilizează expresia: „… Petor, care se află pe râu, în ţara fiilor poporului său" (Nm. 22.5), adică: בני עמו [benei-ammo] (Jones 1990).

Pentru că numele Petor (în ebraică: פתור, în greacă: *Φαθουρα*, şi care în Vulgata lipseşte) provine de la rădăcina פתר [patar] care se poate traduce: „el interpretează vise", iar substantivul פתרן [pitron] înseamnă 'interpretare', unii cercetători afirmă că Petor nu este o locaţie, ci, mai degrabă, un titlu profesional (Jones 1990). Alţi cercetători susţin că numele acestei cetăţi a fost Padam-aram, el fiind schimbat în Petor ('a interpreta'), tocmai datorită faimei lui Balaam (JE).

2. BALAAM ÎN SFÂNTA SCRIPTURĂ

Naraţiunea (Nm. 22-24) este cel mai vechi exemplar de tip de scriere din literatura vest semitică, scrisă cu alfabet, şi cea mai veche piesă a literaturii aramaice (Millard 2006); ea conţine o poezie „superbă" (Unger 1994) şi foarte valoroasă datorită paralelismului ebraic şi ugaritic (R.K. Harrison). Pericopa este „una din cele mai fascinante naraţiuni ale Vechiului Testament", prezintă o teologie semnificativă (profeţiile), fiind totodată un sumar al revelaţiei scopului lui Dumnezeu, comunicat lui Moise (F. L. Moriarty). Această naraţiune are un efect asupra studiilor critice ale Vechiului Testament, fiind un caz celebru pentru problema criticii literare a Pentateuhului (teoria surselor)[9]. „Este imposibil să concepi ceva mai măreţ decât

Balaam, fiul lui Beor, care era un văzător al zeilor. Balaam din această inscripţie este diferit (este asociat zeităţii Astar şi se adresază „zeului zeilor" – שדי [Şadai]) de cel descris de Scriptură (profet al lui [Iahve] יהוה). Cf. Thomas L. Thompson, *Problems of Genre and Historicity with Palestine's Inscriptions*, in „Congess Volume: Oslo 1998", „Supplements to Vetus testamentum", vol. 80, Editated by A. Lemaire & M. Saebo, Brill, Leiden, 2000, pp. 322-323.

[8] De asemenea, în Iosua 17:11, găsim dovezi care atestă că numele Balaam era folosit în regiunea Iordanului. În teritoriile de vest ale seminţiei lui Manase, era o cetate numită יבלעם [Ibleam] (Io. 17.11) sau בלעם [Bilean] (1 Par. 6.55), care în limba ebraică se scrie şi se citeşte ca şi numele profetului Balaam. Traducerile germane şi olandeze folosesc termenul Bileam atât pentru profet, cât şi pentru cetate; de asemenea, Vulgata foloseşte termenul Bileam, atât pentru profet, cât şi pentru cetate, însă traducerea în engleză foloseşte diferit termenii: Balaam pentru profet şi Bileam pentru cetate. Cf. http://www.abarim-publications.com/Meaning/Pethor.html.

[9] Această naraţiune este „scrisă excepţional". Cf. Ronald Barclay Allen, *The Theology of the Balaam Oracles: A Pagan Diviner and the Word of God*, Ronald Allen, Dallas, 1973, pp. ii,12,14.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

aceste parabole" (Mackintosh), dar e nevoie de un demers exegetic pentru a extrage bogăţiile acestui pasaj (privit atât ca un test pentru criticismul literar, cât şi chintesenţă a teologiei Pentateuhului).

Biblia, tradiţia iudaică şi cea patristică susţin că acest pasaj a fost scris de Moise[10]. Este posibil, totuşi, ca însuşi Balaam să fie cel care a redactat firul evenimentelor (astfel explicăm faptul că magii posedau textul), şi abia ulterior (când israeliţii l-au ucis pe Balaam), Moise să fi intrat în posesia lui şi să-l adauge cuprinsului Pentateuhului. O altă concepţie este susţinută de cei care cred că naraţiunea a fost înregistrată de martorii[11] acestui eveniment, de unde a fost culeasă atât de israeliţi, cât şi de popoarele păgâne. Evenimentele relatate în aceste capitole pot fi datate cu aproximaţie între secolele al XIII-XII[12]-lea î.Hr., la sfârşitul pribegiei israeliţilor prin deşert, înainte de intrarea în Canaan.

Balaam a fost un vestit ghicitor mesopotamian, un profet văzător, ce practica oniromanţia (prezicerea pe baza viselor şi interpretarea lor[13]), ornitomanţia (prezicere a viitorului pe baza zborului păsărilor) şi rabdomanţia[14] (arta de a ghici viitorul cu ajutorul unei baghete magice). Când israeliţii au ajuns în câmpiile Moavului, la sfârşitul peregrinării prin pustiu, Balac[15], regele Moavului, fiul lui צפור [ţifor] (pasăre, vrabie[16]), temându-se de puterea şi de numărul lor, a trimis soli în

[10] Moise a scris Pentateuhul şi porţiunile Balaam şi Iov. Cf. *Tractate Baba Bathra*, folio 14b, in „Soncino Babylonian Talmud", „Seder Nezikin", translated into English with notes, glossary and indices under the editorship of Rabbi Dr. I. Epstein, The Soncino Press, London.

[11] Acest episod s-a desfăşurat fără ca israeliţii să ştie pericolul care îi pândea; ulterior vor afla despre aceasta şi despre felul în care Iahve i-a salvat. Cf. Thomas Wingate Mann, *The Book of the Torah: The Narrative Integrity of the Pentateuch*, John Knox Press, Louisville, 1988, p. 138.

[12] Profeţiile lui Balaam conţin un exemplu perfect al modelului repetitiv ugaritic (abc:acb'). S-a ajuns la această datare recunoscându-se că Nm. 24.23 se referă la evenimente care sunt în legătură cu migrarea Popoarelor Mării, probabil între prima mare invazie asupra S.-E. Mării Mediterane (1234 î.Hr.) şi ocuparea definitivă a coastei palestiniene de către filisteni. Cf. William Foxwell Albright, *Yahweh and the Gods of Canaan: A Historical Analysis of Two Contrasting Faiths*, Eisenbrauns, 1968, p. 15.

[13] Balaam se numeşte „cel ce cade în vis (transă)" נפל [nofel] (Nm. 24. 4,16).

[14] Balaam era meşteşugar de imagini „homeopate" şi rostea formule magice. Cf. Michel S. Moore, *The Balaam Traditions: Their Character and Development*, Scholars Press, Atlanta, 1990, p. 117.

[15] Acest nume propriu, în ebraică: בלק, în greacă: *Βαλακ*, în latină: *Balac*, înseamnă: 'distrugătorul' (*The Eerdmans Bible Dictionary*, …, p. 122), 'devoratorul', 'cel ce exclude' (El reprezintă duhurile puterilor ostile care conduc în această lume, care urmăreşte să excludă şi să devoreze pe Israelul cel spiritual. Cf. Origene, *Homelies … Nombres*, …, p. 291), 'lipsit de sens' cf. Philo Judaeus, *On the Confusion of Tongues*, in „The Works of Philo Judaeus", …, p. 450 (XIV,65).

[16] Se poate observa aspectul ironic referitor la aceste rezonanţe onomastice: „Distrugătorul" era fiul „vrăbiuţei" (fiul unei mici păsări). Putem observa şi o interesantă paralelă între Balaam care era fiul lui צפור (ţifor), şi Moise care era soţul „vrăbiuţei" צפורה (ţifora), adică

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Mesopotamia (o călătorie de douăzeci de zile) pentru a-l aduce pe Balaam în Moav, pentru a-l blestema pe Israel (Nm. 22.1-6). Când solii ajung la Petor, Balaam refuză să-i însoţească, spunându-le că Dumnezeu i-a interzis aceasta (Nm. 22.12-13). Când sunt trimişi soli pentru a doua oară, Dumnezeu îi îngăduie lui Balaam să meargă, dar să rostească doar mesajul divin (Nm. 22.15-21). Începând călătoria, gândindu-se doar la recompensa promisă de Balac, „mânia" lui Dumnezeu s-a aprins împotriva lui Balaam şi a trimis un înger înarmat cu o sabie pentru a-l opri (Nm. 22.22). Asina lui Balaam l-a văzut pe înger şi a încercat să-şi avertizeze stăpânul (Nm. 22.23-30), care nu a fost capabil să vadă acest miracol, până când un act divin îi va deschide ochii (Nm. 22.31). Balaam îşi recunoaşte astfel păcatul, dorind chiar să se întoarcă din drum, dar îngerul îi cere să-şi continue misiunea (Nm. 22.34-35). Odată ajuns Balaam la Moav, Balac aduce sacrificiile corespunzătoare înainte de a-l lăsa pe ghicitor să-şi îndeplinească îndatoririle pentru care a fost chemat. Spre marea mirare şi indignare a lui Balac, Balaam a început să binecuvânteze, nu să blesteme pe Israel, şi nu o dată, ci de mai multe ori. Relatarea se încheie cu Balac şi Balaam întorcându-se la casele lor cf. Nm. 24.25 (TEBD).

Cazul lui Balaam este aparent unic şi special. La început, Balaam este un păgân, ne-evreu şi un duşman al lui Israel. Apoi, în atotputernicia şi înţelepciunea lui Dumnezeu, Balaam este ridicat la statutul de profet (un fenomen şi un lucru nemaiauzit pentru cineva care nu era israelit), şi, în ciuda persoanei sale, este inspirat şi constrâns să profeţească. Dintr-un vrăjitor păgân, Balaam a fost ridicat la demnitatea unui profet inspirat (Unger 1994).

Dacă, pentru conturarea personalităţii lui Balaam, naraţiunea din Numeri 22-24 este de mare ajutor, celelalte pericope biblice în care este amintit Balaam sunt necesare pentru a putea concluziona şi finaliza personalitatea sa. Dacă, în naraţiunea amintită, Balaam este un personaj central, în celelalte apariţii biblice, el este doar amintit, se recurge doar la evocarea sa. Astfel, se aminteşte despre moartea lui Balaam alături de alţi cinci regi şi despre sfatul lui Balaam, prin care Israel s-a lepădat de Iahve (Nm. 31.8,16). Tot în Pentateuh, se aminteşte apoi că Iahve nu l-a ascultat pe Balaam, ci a preschimbat blestemele în binecuvântare (Dt. 23.4-5).

Iosua aminteşte despre moartea vrăjitorului –קסם [kosem]- Balaam (13.22) şi chiar ne oferă un rezumat (24.9-10) al naraţiunii din cartea Numeri, iar Miheia (6.5) aminteşte despre acţiunile lui Balaam „de la Stufişuri până la Ghilgal". În cele din urmă, se arată că Balaam a fost tocmit să blesteme, dar Iahve a schimbat blestemul în binecuvântare (Ne. 13.2). Este interesant că Balaam este amintit în toate cele trei părţi care alcătuiesc TaNaK-ul[17] mozaic, ceea ce dovedeşte existenţa istorică, dar şi o oarecare importanţă a personajului.

„pasăre mică". Cf. Stephen K. Sherwood, *Leviticus, Numbers, Deuteronomy*, The Liturgical Press, Collegeville, 2002, p. 174.

[17] Termenul TaNaK reprezintă Biblia evreilor (pentru creştini, Vechiul Testament) şi este un acronim care reprezintă cele trei părţi care o alcătuiesc: Tora (Pentateuhul) + Neviim (Profeţii) + Ketuvim (Scrierile).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Dacă, în urma lecturii naraţiunii (Nm. 22-24), lui Balaam i se poate atribui o figură pozitivă, căci, deşi nu este un israelit, ci, din contră, un vrăjitor, este inspirat de Dumnezeu şi împlineşte voinţa Sa, imaginea lui continuă să se degradeze progresiv, până când figura lui ambivalentă devine negativă în Vechiul Testament, căci este numit „ghicitor", „vândut"; şi în aceeaşi notă va continua şi Noul Testament.

Vorbind despre prorocii mincinoşi, Sfântul Apostol Petru arată că cei ce părăsesc „calea cea dreaptă, au rătăcit şi au apucat calea lui Balaam, care a iubit plata nedreptăţii, dar a primit mustrare pentru călcarea lui de lege". A fost nevoie ca „dobitocul necuvântător" să „cuvânte" şi să oprească „nebunia profetului[18]" (2 Ptr. 2:15-16). Şi Sfântul Apostol Iuda îl aminteşte pe Balaam, când vorbeşte despre oamenii nelegiuiţi, care tăgăduiesc pe Mântuitorul, şi spune: „Vai lor! că au umblat în calea lui Cain, şi pentru plată s-au dat cu totul în rătăcirea lui Balaam şi au pierit …!" (Iuda 1.11). Şi în ultima carte a Bibliei se aminteşte despre „… unii care ţin de învăţătura lui Balaam[19], cel care-l învaţă pe Balac să pună piatră de poticnire …"[20] (Ap. 2:14).

Observăm, deci, imaginea negativă a lui Balaam, a cărui cale este asemănată cu cea a lui Cain, una aflată în opoziţie cu „calea cea dreaptă"; apoi, învăţătura sa este socotită o nebunie şi o rătăcire. Aşadar, Noul Testament îl prezintă drept un exemplu de profesor şi profet fals, care poate fi închiriat, motivat de lăcomie sau avariţie. Prin exemplul său negativ, creştinii sunt avertizaţi să se ferească de lideri care se bucură şi caută avantaje financiare.

[18] Sfântul Apostol Petru ne dezvăluie că Balaam a fost profet, dar unul controversat, înveşmântat în mult necunoscut şi multă taină, care a venit din ţara magilor, un ţinut tainic. Pe lângă persoana lui Balam, Sfântul Apostol clarifică şi statutul unui alt personaj biblic, Lot, despre care spune că a fost un om drept (2 Ptr. 2:7-8). Cf. Ion Socoteanu, *Balaam şi Balac*, Buc., Ed. Theophille, 2002, p. 7.

[19] Învăţătura lui Balaam, amintită în cea de-a treia scrisoare către îngerul Bisericii din Pergam, apare „pe înălţimile lui Baal", când se formează o alianţă între un profet şi un rege. Acolo, Balaam îl învaţă pe Balac să zidească nu un altar, ci şapte (idolatrie), semn că se poate aduce jertfă Domnului, oriunde, oricum şi de către oricine. Învăţătura lui Balaam este acea practică greşită în care, pornindu-se de la un lucru bun, jertfa adusă Domnului, se consideră că aceasta este de ajuns. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 40-41,44.

[20] În Noul Testament, Balaam a devenit tipul profeţilor falşi, care seduc pe unii conducându-i la practici idolatre (înjositoare şi obscene). Numele de „nicolaiţi", dat de creştini ereticilor care „ţineau doctrina lui Balaam" (Ap. 2.6,15), este derivat probabil de la grecizarea numelui lui Balaam (în greacă: *Νικολαός*). Cf. *Balaam*, in „Jewish Encyclopedia", http://www.jewishencyclopedia.com/articles/2395-balaam.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

3. PROBLEME[21] APARENTE ÎN NARAŢIUNEA NUMERI 22-24

3.1. BALAC NU PREGĂTEŞTE ARMATA PENTRU RĂZBOI

Deşi Balac este ameninţat cu războiul, căci peste şase sute de mii de oameni (601730 cf. Nm. 26.51) înarmaţi i-au invadat teritoriul, în loc să-şi pregătească armata sau armele şi să reflecteze la luptă, trimite soli şi daruri către Balaam. Regele neglijează războiul şi îşi pune toată speranţa în venirea lui Balaam, încercând să învingă, prin cuvintele lui Balaam, poporul asupra căruia armata regală nu putea să aibă vreun avantaj[22].

Aşadar, Balac nu se temea[23] de mulţimea oştilor, ci de Iahve, de aceea a încercat ca prin blestem să rupă legătura dintre Israel şi Dumnezeul acestuia. În accepţiunea acelei vremi, blestemul însemna a mijloci ruperea relaţiei dintre un dumnezeu şi persoana/poporul în cauză şi a întoarce astfel divinitatea împotriva celui blestemat.

[21] Naraţiunea conţine unele detalii „încurcate/încâlcite" care nu trebuie să rămână neobservate, ci discutate, explicate şi astfel rezolvate. Dificultatea acestei pericope (contradicţii, inconsistenţe) poate fi pusă pe seama faptului că această naraţiune a circulat iniţial în formă orală şi doar ulterior, în funcţie de diferitele tradiţii s-a fixat în scris. Cf. W.F. Albright, *The Oracles of Balaam*, in „Journal of Biblical Literature", vol. 63, no. 3, 1944, p. 207.

[22] Origen se întreabă dacă o astfel de relatare este posibilă, căci dezvăluie un comportament straniu al unui rege, care în preajma unei lupte iminente, uită de război, neglijează pregătirea armatei, pentru a recurge la ajutorul unui ghicitor. Balaam era fără egal în incantaţiile malefice şi celebru pentru arta sa magică, care nu cuprindea formule de binecuvântare, ci doar blesteme. Prin acţiunile sale, Balaam era recunoscut de popoarele din zonă, căci îi invita pe demoni nu să binecuvânteze, ci să blesteme, multe armate fiind puse astfel în dificultate, prin abilitatea sa în aceste operaţiuni. Balac a aflat că fiii lui Israel obţin victoriile asupra duşmanilor nu prin arme („fier"), ci prin rugăciune şi implorări. Israel n-a folosit armele împotriva lui Faraon, ci au fost liniştiţi, căci Domnul luptă pentru ei (Ex. 14.14), iar împotriva amaleciţilor, forţa armelor nu a fost atât de eficace ca rugăciunea lui Moise. Regele Moavului şi-a dat seama că acest popor obţine victorii cu ajutorul rugăciunilor sale, şi a conştientizat că armele propriu-zise nu-i pot aduce victoria, că e nevoie de arme verbale (blesteme). Cf. Origene, *Homelies … Nombres*, …, pp. 267-270.

[23] Referitor la teama lui Balac, împăratul Moavului, că ţara lui va fi cucerită de Israel, trebuie să menţionăm că aceasta era neîndreptăţită, ţinutul acela nefiind parte a moştenirii poporului ales. Despărţirea dintre Avraam şi Lot (Gn. 13.8) a fost pentru totdeauna, urmaşii lor, poporul Israel, respectiv Moav şi Amon, nu se vor amesteca, nu vor avea nimic în comun, nici măcar teritoriile (Israel nu avea nimic de moştenit în ţinutul Moavului, dar nici Moav nu avea niciun loc în ţinutul lui Israel). Balac, descendent al lui Lot, reprezintă pe aceia care se îngrijorează de lucruri fără niciun temei, nu se încred în Dumnezeu, drept pentru care sfârşesc trist. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., p. 6.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

3.2. DUMNEZEU NU ŞTIE CINE ERAU SOLII?

Dumnezeu vine la Balaam şi-l întreabă: „Cine sunt aceşti bărbaţi găzduiţi la tine?" (Nm. 22.9). Această întrebare a fost pusă nu pentru că Dumnezeu nu ştia[24] cine era delegaţia, ci pentru că nu ştia Balaam. Adesea, Dumnezeu foloseşte acest mod de exprimare, El îi întreabă pe ucenici: „Ce sunt cuvintele acestea …?" (Lc. 24.17), nu pentru că El nu ştia, ci pentru că ucenicii nu ştiau că nu se potriveau vorbele rostite. Sensul întrebării adresate lui Balaam, este: „Ce caută aceştia aici? Cum îi poţi primi la tine?". Este o întrebare retorică, pătrunzătoare de fiinţă, cercetătoare, nu una care să completeze ignoranţa. Întrebarea răsună ca un reproş, ca o mustrare, subliniind că omul este neştiutor, nu Dumnezeu (Socoteanu 2002).

3.3. BALAAM SE FOLOSEŞTE DOAR DE NUMELE DUMNEZEULUI LUI ISRAEL

Balaam a fost un păgân care îl cunoştea pe Dumnezeul lui Israel? Unii cercetători consideră că Balaam a căutat să profite de puterea şi înţelepciunea lui Dumnezeu şi că, din această cauză, până la urmă, Iahve l-a obligat la această formă de respect. Aşadar, Balac l-a convocat pe Balaam pentru puterile sale divinatorii, crezând că Balaam are o relaţie specială cu Dumnezeul lui Israel. Însă, şi pe baza descoperirilor de la Mari, s-a dovedit că Balaam era doar un membru al preoţiei mesopotamiene, era un preot-văzător, „baru" (termen acadian, cf. Allen 1973), un clarvăzător (profet).

3.4. BALAAM A VORBIT CU DUMNEZEU SAU CU DEMONII

Există o aparentă inconsistenţă în faptul că Dumnezeu îngăduie lui Balaam să meargă la Balac, dar, apoi, se „mânie" când acesta porneşte la drum. Deoarece naraţiunea (din cartea Numeri) nu menţionează cauza mâniei lui Dumnezeu, ea poate fi găsită în Noul Testament, unde lăcomia (pentru bani a) lui Balaam este cea care-L face pe Dumnezeu să intervină cf. 2 Ptr. 2.15 (TEBD).

În limba ebraică, numele lui Dumnezeu este scris în diferite moduri. Cel mai des folosit este termenul אלהים [Elohim], numele comun al tuturor zeilor, alteori se foloseşte numele lui Dumnezeu în persoană, יהוה [Iahve] (tetragrama sfântă), singurul Dumnezeu al lui Israel. În cazul în care, în Scriptură, numele lui Dumnezeu este scris în această ultimă formă, nu există nicio îndoială că se referă la Dumnezeul adevărat şi Creatorul lumii. Dacă numele lui Dumnezeu este scris în altă formă, nu ştim cu siguranţă dacă se referă la adevăratul Dumnezeu (Origene 1951) sau la alte „aşa-numite zeităţi" (1 Cor. 8.5-6).

[24] Folosind Scriptura (Fc. 18.21), ereticii susţin că „Dumnezeul Legii nu ar fi ştiut ce se întâmplă în Sodoma dacă nu ar fi coborât ca să vadă şi dacă nu ar fi trimis soli care să afle". Însă, de aici, trebuie să înţelegem că Dumnezeu nu îi cunoaşte pe păcătoşi, nu cunoaşte păcatul, El ignoră pe cei care Îi sunt străini, pe cei nelegiuiţi (Mt. 7.23), pe cei necredincioşi, însă, Domnul îi cunoaşte pe ai Săi. Cf. Origen, *Omilii, comentarii şi adnotări la Geneză*, studiu introductiv, traducere şi note de Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iaşi, 2006, pp. 239,241.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

3.4.1. TEORIA ELOHIM-ELOHIM (BALAAM N-A VORBIT CU DUMNEZEUL LUI ISRAEL)

Astfel de inconsistenţe pot fi depăşite dacă urmărim alternanţa numelor divine. În cartea Numerilor (22.8-13) se poate observa utilizarea celor mai folosite (în textele sacre) două nume ale lui Dumnezeu: Elohim şi Iahve. Aceasta trebuie relaţionată cu faptul că, pe parcurs, cei doi naratori (aghiograful şi Balaam) folosesc fiecare alt termen, indicând că, de fapt, Balaam nu s-a întâlnit cu Iahve, ci cu un zeu (un Elohim).

8. Balaam a zis solilor: „… vă voi răspunde prin ceea ce-mi va spune Iahve".

9. naratorul: „Elohim a venit la Balaam …"

10. naratorul: „Balaam a zis către Elohim …"

11. Balaam: „…"

12. naratorul: „Elohim a zis către Balaam …"

13. Balaam: „…Iahve nu mă lasă să merg".

De asemenea, în inscripţiile de la Deir Alla, observăm că Balaam conversa cu alte zeităţi. Zeii apar lui Balaam într-o viziune, ca mesageri ai zeului El, zeitate supremă în panteonul canaanit: „… să vă spun ce a grăit Şadaim (שדים) …"[25].

Putem considera astfel că Balaam pretindea doar că-L cunoaşte pe Iahve, se folosea doar de renumele Său, cunoscut printre popoarele semite ca un Dumnezeu puternic, dar nu era capabil a-L invoca şi nici nu era vrednic ca să poarte un dialog cu El.

3.4.2. TEORIA IAHVE-IAHVE (BALAAM A VORBIT CU DUMNEZEUL LUI ISRAEL)

Balac trimite o nouă delegaţie, cu mai mare prestanţă şi cu mai multe daruri, deoarece, după prima întâlnire, Balaam a lăsat să se înţeleagă că ar vrea să meargă, dar că nu i se dă voie. Tentat de oferta lor, Balaam s-a rugat toată noaptea pentru a fi lăsat să dea curs ofertei, dar nu a fost ascultat. Această atitudine de ezitare, de a refuza categoric şi de a asculta porunca divină, i-a făcut pe trimişii lui Balac să înţeleagă că inima lui este oscilantă, că poate fi cumpărată. A doua delegaţie a fost de fapt un răspuns la refuzul de moment, deoarece voia un preţ mai mare. Răspunsul pe care-l dă Balaam delegaţiei trebuie înţeles din perspectiva unui formalism religios, căci, fiind un ghicitor, văzător (oracol), vorbea oarecum codificat. Prin cuvintele sale: „De mi-ar da Balac casa lui plină de argint şi de aur …" (Nm. 22.18), Balaam fixează preţul pentru care putea fi angajat[26].

---

[25] Viziunea este despre o întâlnire a zeilor. Cf. Meindert Dijkstra, *Is Balaam also among the Prophets?*, in „Journal of Biblical Literature", vol. 114, no. 1, 1995, p. 52-53.

[26] În limbajul Bibliei, negocierea era o modalitate indirectă de a fixa un preţ. Un exemplu similar poate fi episodul în care Avraam cumpără peştera Macpela de la hitiţi, care întâi refuză, dar, după insistenţe, îi răspund: „O bucată de pământ de patru sute de sicli de argint, ce este aceasta între mine şi tine? …" (Gn. 23.15). Acesta este un limbaj tipic oriental. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 16-19.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Origen consideră că Balaam îl deranjează pe Dumnezeu, aproape îi smulge promisiunea, atunci când, pentru a doua oară, îl chestionează cu privire la însoţirea solilor în Moav. Cu toate acestea, Îngerul lui Dumnezeu[27], deşi îl împiedică iniţial, îl lasă apoi să-şi continue drumul (Origene 1951).

Aşadar, după ce Dumnezeu îi spune lui Balaam să nu dea curs invitaţiei de a merge şi a blestema pe Israel, Balaam dă de înţeles solilor că ar dori să meargă, dar nu i se permite: în schimb, pentru preţul corect, şi-ar asuma acest risc. Înţelegând mesajul, solii se întorc şi-l asigură pe Balaam că regele Moavului este gata să-i îndeplinească toate doleanţele. Auzind acestea, Balaam încercă să-L „convingă", să-L „forţeze" pe Dumnezeu să-i acorde permisiunea de a pleca. Pentru că Dumnezeu respectă libertatea omului, nu-i poate interzice categoric ceva, ci doar îl povăţuieşte, îi indică şi îi arată calea pe care trebuie să meargă în viaţă. Aşadar, nu aveam aici o schimbare, o contradicţie a planului şi voii divine, ci doar un exemplu al Dreptăţii şi Iubirii divine, care nu-i anulează omului liberul arbitru. De fapt, nu aveam a face cu voia lui Dumnezeu, ci cu îngăduinţa Sa. Putem considera chiar că, orbit de nada banilor, Balaam era convins că Dumnezeu i-a îngăduit să plece[28].

În acest sens, textul din Numeri 22.20 pare dificil, pentru că lasă să se înţeleagă că Dumnezeu chiar îi permite să meargă, iar ulterior se va „mânia" pentru aceasta. Identificând această „problemă" din relatările Scripturii cu privire la întâlnirile dintre Dumnezeu şi Balaam, Origen arată că primele două întâlniri se petrec noaptea, cu ocazia celor două vizite pe care solii le-au făcut lui Balaam, pentru a-l convinge să meargă la Moav. A treia întâlnire are loc atunci când îngerul Domnului „stă în cale" (ziua, dimineaţa), aparent vrea să-l omoare pe Balaam, îl critică pentru că a pornit la drum, dar apoi îi permite să-şi continue drumul (Origene 1951). Conform textului grec al Septuagintei, în toate aceste trei cazuri, numele folosit pentru Dumnezeu este Elohim. Astfel, singura diferenţă pe care o putem face este

[27] „Îngerul Domnului", dincolo de cadrul istoric, are o semnificaţie profetică (Robul desăvârşit al lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos). Această împrejurare constituie un prilej potrivit pentru a se arăta manifestarea divinităţii. Când Dumnezeu nu găseşte răspunsul potrivit din partea omului, când voia Lui este desconsiderată şi tratată cu nebunie de către om, rămâne o soluţie: Domnul Iisus Hristos, care, dacă nu s-ar interpune între mânia lui Dumnezeu şi nebunia noastră, n-am avea nicio scăpare. Îngerul Domnului (Hristos) poartă sabie, dar nu o foloseşte (încă), ci fiind expresia dragostei şi a răbdării, încearcă să ne corecteze, pentru a nu mai fi răzvrătiţi faţă de voia divină. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 24-25.

[28] Nu Dumnezeu l-a trimis, ci darurile i-au sucit mintea. Ceea ce i-a spus Dumnezeu clar, Balaam a înţeles invers. Nu este vorba despre o schimbare la Dumnezeu, ci la Balaam. Astfel, atunci când Balaam a plecat, „mânia lui Dumnezeu s-a aprins pentru că plecase". Dumnezeu nu putea întâi să-i spună: „du-te", şi apoi „să se mânie" pentru că făcuse ceea ce i s-a spus. Cea care i-a spus: „du-te" a fost mintea sucită a lui Balaam, pe care el a luat-o drept voia lui Dumnezeu. Când luăm dispoziţiile sau înclinaţiile noastre drept voie a lui Dumnezeu, ne trezim cu mânia lui Dumnezeu manifestându-se asupra noastră. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 19-21.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

în legătură cu momentul din zi sau din noapte când au avut loc aceste întâlniri (noaptea au venit zei, ziua a venit Dumnezeul lui Israel).

3.4.3. TEORIA IAHVE-ELOHIM (BALAAM VORBEŞTE ÎNTÂI CU IAHVE, APOI CU ELOHIM)

Conform acestei teorii, prima dată Balaam vorbeşte cu Iahve (Dumnezeul lui Israel), însă a doua oară, convorbirea are loc cu un Elohim (un zeu, un demon). Dumnezeu, care este neschimbabil, Şi-a rostit verdictul o dată şi pentru totdeauna; când Balaam îl invocă pentru a doua oară, El refuză să mai comunice, şi în absenţa Binelui divin, îşi face apariţia Răul, care poate lua forma Binelui (a Luminii) şi-l poate amăgi pe om, răspunzându-i în aşa măsură încât să-i hrănească viciile, egoismul şi plăcerile

Ipoteza aceasta poate fi susţinută şi de observarea altor două texte scripturistice. În cartea Numerilor, lui Balaam i se spune: „… ce-ţi voi spune Eu, aceea să faci" (22.20), dar şi: „… să grăieşti numai ce-ţi voi spune eu" (22.35). Verbele diferite (să faci – să grăieşti), împreună cu observarea că în primul caz Balaam vorbeşte (pentru a doua oară) cu Elohim, iar în al doilea caz vorbeşte cu îngerul lui Dumnezeu[29], ne conduc la concluzia că Balaam avea doi stăpâni, unul care robea obligându-l să facă ce i se spune, şi unul care nu-i atacă libertatea, ci, părinteşte, îl îndrumă, îi arată ce să grăiască sau, cel puţin, îi interzice să facă rău poporului ales.

Folosirea celor două numiri cu bună ştiinţă, pentru a desemna, pe de o parte, pe Dumnezeul lui Israel şi, pe de altă parte, un zeu (un demon) poate fi susţinută urmărind un alt pasaj. În cartea Numerilor (23.3-8), cu ocazia aducerilor jertfelor pregătitoare pentru invocarea divinităţii în vederea blestemelor, observăm că atât aghiograful cât şi Balaam folosesc cele două numiri diferit, cu bună ştiinţă.

3. Balam: „… poate mi se va arăta Iahve"

4. naratorul: „Şi s-a arătat Elohim lui Balaam …"

5. naratorul: „Iahve a pus cuvânt în gura lui Balaam"

8. Balam: „Cum îl voi blestema pe cel ce Elohim nu-l blestemă? Cum îl voi osândi pe cel ce Iahve nu-l osândeşte"

Aşadar, „O dată a vorbit Dumnezeu" (Ps. 62.11) şi i-a zis lui Balaam să nu se ducă în Moav. A doua oară, n-a vorbit Dumnezeu, ci alţii[30].

---

[29] Această ipoteză nu îşi găseşte susţinere şi în Septuaginta, unde întâlnim expresia: *ἀγγελος του θεου*, „îngerul lui Dumnezeu" (אלהים [îngerul lui Elohim]), căci ar fi trebuit să întâlnim termenul *κύριος*, „Domn", echivalentul termenului יהוה [Iahve]). O posibilă explicaţie a acestei nepotriviri ar fi aceea că, deşi traducătorii greci au ţinut cont şi au tradus יהוה cu *κύριος* şi אלהים cu *θεος*, întâlnim şi multe cazuri în care cei doi termeni sunt folosiţi unul în locul altuia. În traducerea latină (Vulgata), la Nm. 22.22 (în versetul 35, apare doar termenul „angelus"), se ţine cont de această regulă, şi găsim termenii „angelus Domini", nu „Deus".

[30] În Eden, Dumnezeu a vorbit „o dată", şi a arătat oamenilor ce pot şi ce nu pot mânca; a doua oară, a vorbit Satan, pornind de la cele vorbite de Dumnezeu. Când Balaam a plecat la

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

În sprijinul acestei teorii, Origen arată că, după ce Balaam lua instrumentele divinatorii, de obicei, demonii veneau la vrăjitor, dar, cu această ocazie, Balaam îi vede fugind, iar pe Dumnezeu ivindu-Se. Nevăzându-i pe cei ce aveau obiceiul să i se supună, Balaam vorbeşte cu Dumnezeu, Care a venit nu pentru că fusese demn de vizita Sa, ci pentru a alunga spiritele care aveau obiceiul de a se înfăţişa pentru a purta blestemele şi înfăptuirile rele[31].

3.5. A VORBIT ASINA?

Naraţiunea despre asina lui Balaam (Nm. 22.22-35) este considerată a fi o entitate literară distinctă (Safren 1988), este o interpolare (Kalisch 1887), o adaptare a unui basm (Sturdy 1976), este ceva burlesc (H. Rouillard apud Dijkstra 1995b), un mit, o alegorie, o ficţiune poetică, un vis (DB). Cu toate acestea, rabinii consideră că „botul vorbitor[32] al asinei" este unul dintre cele zece lucruri miraculoase pe care Le-a creat Dumnezeu în ziua a şasea a creaţiei (SBT, Aboth 5,6).

Deşi Balaam, în incantaţiile sale, era capabil să vadă demoni, cu această ocazie, el nu-l vede pe înger. Asina, însă, îl vede, nu pentru că ea ar fi demnă să-l vadă sau să-i vorbească, ci pentru că Balaam fusese „confundat", iar Scripturile spun că animalul mut vorbeşte cu o voce umană, pentru a acuza nebunia profetului[33].

Balaam nu mergea pe drumul voii lui Dumnezeu, ci făcea o gravă confuzie (din care se va trezi doar parţial) între voia lui şi cea a lui Dumnezeu, marcând o etapă ce poate fi numită „nebunia lui Balaam". Modalitatea prin care Dumnezeu I se adresează lui Balaam, cu această ocazie, este una specială, pentru că Se foloseşte de o asină, despre care se spune că „a văzut pe îngerul Domnului" (Nm. 22.23). După ce asinei, printr-o revelaţie spirituală, i se deschid ochii (n-a fost vorba numai de o privire fizică, materială, pentru că, dacă ar fi fost aşa, ar fi văzut şi omul care avea

drum, n-a încălcat al doilea cuvânt divin, ci primul şi singurul, care-i interzicea aceasta. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 21-23.

[31] Dumnezeu apelează în final la o diversiune (*ἀποτροπή*). Cf. Andre Mehat, nota 1, Origene, *Homelies … Nombres*, …, p. 274.

[32] Faptul că animalele pot vorbi era un lucru acceptat de israeliţi, căci ei credeau că înainte de cădere, oamenii şi animalele vorbeau aceeaşi limbă. Cf. Paul Miron, Elsa Luder şi Alexandru Andriescu, *Comentarii* (cap. 22,28), în *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars IV. Numeri*, Ed. Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 1994, p. 209.

[33] În sens alegoric, acest episod biblic poate fi explicat în concordanţă cu Evanghelia. Astfel, asina reprezintă Biserica, aceasta a purtat mai întâi pe Balaam, dar apoi, când va fi eliberată, îl va purta pe Hristos. Biserica va purta pe Fiul lui Dumnezeu, ca El să intre cu Ea în Sfânta cetate a Ierusalimului celest, astfel să se îndeplinească şi voinţa Scripturii (Bucură-te, tu, fiica Sionului, …). Balaam îi simbolizează pe credincioşii proveniţi din evrei, iar asina – pe cei proveniţi din neamuri. Fariseii şi cărturarii au fost cei care au mers pe asină şi pe care îngerul s-a „înfuriat" şi a hotărât să-i îndepărteze, şi ar fi fost distruşi dacă n-ar fi fost salvaţi de asină. Asina este adusă la mântuire, întâi de Balaam (care nu rămâne călare şi care, cu picioarele zdrobite – cf. Nm. 22.25 –, nu mai poate merge pe jos, nu mai poate ajunge la Cel ce ne cheamă: „Veniţi la Mine, voi cei trudiţi şi împovăraţi" cf. Mt. 11.28), apoi de ucenici şi în cele din urmă de Iisus. Cf. Origene, *Homelies … Nombres*, …, pp. 278-279, 292-293.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

ochi), i se deschide şi gura pentru a vorbi, suplinind acum, în timpul nebuniei profetului, mesajul lui Balaam[34].

La întrebarea dacă a vorbit sau nu asina putem răspunde afirmativ. Da!, asina a vorbit, însă, după cum prin gura lui Balaam va vorbi Dumnezeu, la fel, prin gura asinei a vorbit tot Dumnezeu.

4. BALAAM ÎN LITERATURA CLASICĂ ŞI MEDIEVALĂ

4.1. BALAAM ÎN LITERATURA RABINICĂ

Pericopa din Numeri 22.2 - 25.9 este numită: „בלק" [Balak] şi constituie cea de-a 40-a paraşă săptămânală din cadrul programului (ciclic) cultic mozaic anual de citire a Torei. Rabinii susţin că Biblia îi dedică o secţiune specială lui Balaam, în care se narează istoria remarcabilă a profetului, pentru a arăta de ce Dumnezeu a luat de la neamuri puterea de a profeţi (JE).

Balaam este înfăţişat într-o imagine nefavorabilă, căci este descris drept un om vanitos, רע [ra] = rău (SBT, Ta'anith 20a), nedrept, potrivnic (SBEL). Numele său este tradus astfel: בלא עם [belo am] = „fără popor", „fără legătură cu poporul viitorului" (SBT, Sanhedrin 105a), [bella am] = „unul care a ruinat (a înghiţit, a devorat, a distrus) un popor", בן בעור [ben beor] = „fiul prostiei" (JE), „confusus populus" (Chytraeus apud Jones 1990) = „a confundat poporul" (Israel). „Cel ce are un ochi rău, mândrie şi ambiţie în suflet" este ucenicul lui Balaam (SBT, Aboth 5.19). Deşi Scriptura spune că Balaam „s-a dus de-a dreptul" (Nm. 23.3) şi că „vede cu adevărat" (Nm. 24.3), rabinii susţin că era şchiop, „şovăitor" şi „chior" (SBT, Sanhedrin 105a).

Balaam, dintre păgâni, şi Ahitofel[35], din casa lui Israel, au fost cei doi mari înţelepţi ai lumii, dar pentru că n-au arătat recunoştinţă faţă de Dumnezeu pentru înţelepciunea lor, au pierit în dezordine. În acest sens, se arată că Balaam nu va avea parte de lumea de apoi (SBT, Sanhedrin, 90a). Prin faptul că Iahve a venit la Balaam noaptea, se consideră că se arată distanţa dintre cei doi, Divinitatea apărând la păgâni numai noaptea (G).

Rabinii observă diferenţe între Avraam şi Balaam (SBT, Sanhedrin 105b), şi între ucenicii lor. Faţă de ucenicii lui Avraam (care posedau calităţi morale), ucenicii lui Balaam se disting prin: privire rea (deochi?), aroganţă şi avariţie (SBT, Aboth 5.19).

---

[34] Asina arată că, atunci când este nevoie să transmiţi un mesaj din partea lui Dumnezeu, trebuie întâi să ai ochii deschişi, ca să-L vezi pe Dumnezeu, şi apoi gura deschisă, ca să vorbeşti din partea Lui (replică faţă de profeţii mincinoşi, care prezentau propriile vorbe, drept revelaţii divine). Cf. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 27-28.

[35] Ahitofel Ghilonitul a fost sfetnicul lui David (ca şi cum ar fi cerut povaţă de la Dumnezeu, cf. 2 Rg. 16.23), dar l-a trădat, răzvrătindu-se împreună cu Abesalom (fiul lui David). Acesta va unelti împotriva lui David, dar, prin intervenţia divină, nu va reuşi să-l omoare pe rege, şi, punând şaua pe asină, s-a întors în cetatea sa şi s-a spânzurat (2 Rg. 17.23).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

În procesul de ucidere a lui Balaam (Nm. 31.8), toate cele patru metode legate de ucidere (lapidare, ardere, decapitare şi sugrumare) au fost angajate. Ostilitatea faţă de memoria lui poate fi observată în dictonul: „ori de câte ori se descoperă o caracteristică de răutate sau de ruşine în viaţa lui, ar trebui să se predice despre ea".

Plecând de la textul din Numeri 24.16, rabinii susţineau că Balaam cunoştea exact momentul când Iahve era mânios (SBT, Sanhedrin 105b). Intenţia lui era să blesteme pe Israel în acest moment de mânie şi astfel să-L determine să-i distrugă, dar Dumnezeu, intenţionat, Şi-a „înăbuşit" mânia, pentru a-l induce în eroare pe profetul cel rău şi a salva astfel poporul de la exterminare (SBT, Berachot 7a).

Întâlnim şi o privire ironică asupra lui Balaam, despre care se spune că intenţiona să distrugă Israelul prin cuvinte-blestem, dar are nevoie de o sabie pentru a distruge o asină recalcitrantă (Midras Bemidbar Rabbah 20:21 apud Sharon 2008).

Pentru că Balaam a murit la 33-34 de ani (SBT, Sanhedrin 106b), rabinii au făcut o paralelă între persoana sa şi cea a lui Iisus (Apple 2009, SBT, Gittin 57a).

Întâlnim şi câteva viziuni pozitive la adresa sa. Atunci când Legea a fost dată lui Israel, o voce puternică a zguduit temeliile pământului, încât toţi regii tremurau şi au apelat la Balaam întrebând dacă această tulburare a naturii va declanşa un nou potop; acesta i-a asigurat că ceea ce au auzit a fost vocea lui Dumnezeu, Care a oferit legea sacră lui Israel (SBT, Zebahim 116a).

Balaam a fost unul dintre cei şapte proroci ai păgânilor, ceilalţi şase fiind: Beor (tatăl lui Balaam), Iov şi cei patru prieteni ai săi (SBT, Baba Bathra 15b).

Rabinii susţin că lui Balaam i s-a îngăduit să fie atât de puternic, pentru ca Neamurile să nu poată spune: „Dacă am fi avut un Moise al nostru, am fi la fel de pioşi". Balaam a dobândit treptat o poziţie în rândul ne-evreilor, fiind înălţat la fel de mult ca Moise, printre evrei (SBEL), la început a fost un simplu interpret de vise, mai târziu a devenit un magician, ca până la urmă, duhul profeţiei să coboare asupra sa.

O imagine neutră întâlnim în concepţia rabinică potrivit căreia, Iahve i-a pus cuvintele în gură asemenea unui peşte cârligul (SBT, Sanhedrin 105b).

4.2. BALAAM ÎN LITERATURA ISLAMICĂ

Deşi nu există nicio referire clară la persoana lui Balaam în Coran, acesta se referă la povestea unui om căruia i-au fost trimise semne, dar el nu le-a primit şi a rămas rătăcit. Dacă ar fi urmat voia divinităţii, semnele l-ar fi ridicat, dar s-a înclinat spre pământ, şi şi-a urmat propriile dorinţe deşarte. Balaam se aseamănă cu un câine care-şi scoate limba, fie că este atacat sau nu (C).

Despre Balaam se spune că era canaanit şi cunoştea unele din cărţile lui Dumnezeu. Când a fost rugat să blesteme pe Musa (Moise), a spus: „Cum pot blestema pe cel care are îngeri cu el?". Presat fiind să-l blesteme, până la urmă i-a blestemat pe israeliţi, ceea ce a dus la cei 40 de ani de rătăcire prin pustiu. Când l-a blestemat pe Moise, limba lui a ieşit şi a căzut pe pieptul lui şi a început să gâfâie ca un câine. Balaam cunoştea numele cel sacru al lui Dumnezeu, tot ceea ce-i cerea îi era acordat. Când a blestemat, limba i-a fost întoarsă, i-a ieşit până la piept (Tabari).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Balaam a fost un israelit renegat, după ce a utilizat numele sfânt împotriva lui Israel, i-au fost luate cunoştinţele referitoare la Nume (JE).

4.3. BALAAM ÎN LITERATURA ELENISTICĂ

Deşi în naraţiunile biblice Balaam şi Moise par a nu se fi întâlnit, pe când Moise se afla în Egipt şi se lupta cu etiopienii, se pare că a avut loc prima confruntare dintre cei doi. Aceasta a continuat apoi, Balaam numărându-se printre vrăjitorii egipteni de la curtea lui Faraon, care încercau să înfăptuiască aceleaşi minuni pe care Moise le săvârşea prin puterea lui Dumnezeu (transformarea toiagului în şarpe)[36]. Aşadar, este posibil ca dorinţa hotărâtă a lui Balaam de a veni şi a se confrunta cu Moise să fie pusă pe seama răzbunării.

Iosif Flaviu îl descrie într-o lumină pozitivă. Balaam era un „vestit prezicător", de dincolo de Eufrat, care avea relaţii prieteneşti cu madianiţii şi moaviţii şi care a fost convins să-i blesteme pe israeliţi. Balaam a fost „primitor cu vizitatorii", i-a ospătat şi a cerut sfatul lui Dumnezeu. Pentru că Domnul (căruia îi datora toată faima sprijinită pe prezicerile şi profeţiile sale) n-a îngăduit acest lucru, le-a explicat, cu părere de rău că nu le poate satisface dorinţele. Le-a spus că oastea pe care doreau să o afurisească îi era nespus de dragă lui Dumnezeu. La a doua cerere, Balaam a fost dornic să îndeplinească dorinţa. A fost certat de asină, pentru că Domnul voia să-l împiedice să facă hatârul celor care se îndreaptă de zor spre câştig. Balaam a fost chemat să blesteme, dar a fost împiedicat de pronia divină. Balaam a fost cel mai bun profet al timpului său, dar nu putea rezista ispitei (Josephus 1999).

Balaam este descris într-o imagine negativă de către Filon. Chiar dacă a fost un mare magician, Balaam îi reprezintă pe cei „impuri", pe cei ce vorbesc „prostii", care îşi dedică viaţa câştigurilor materiale. „N-a fost un sofist, ci o mulţime de doctrine goale, contrare, … capabil să blesteme un om bun, … om nedrept". Balaam este un simplu pământean („fiu al pământului, nu căzut din cer"), este influenţabil („de semne şi false profeţii"), incapabil să vadă pe îngerul lui Dumnezeu. Balaam înseamnă „instabil", „blestemat poporul văzut", deşi n-a rostit decât „cuvinte de bun augur şi rugăciuni" (zadarnic). Deşi a auzit cuvinte divine şi a primit cunoştinţe mari, acestea nu i-au adus niciun avantaj, niciun bine. Prin acţiunea sa, s-a străduit să rănească ochiul sufletului, creat pentru a-l vedea pe Dumnezeu. A fost detronat de propria sa răutate nebunească, a primit multe răni, a murit în mijlocul grămezilor de răniţi. Balaam a fost ademenit de daruri, a fost influenţat de rangul celor ce l-au chemat, a folosit poruncile divine în folosul său, n-

[36] Josephus, *Antichităţi iudaice*, cărţile I-X, traducere şi note Ioan Acsan, Ed. 1999, p. 104 (II,10,1). Această istorisire este detaliată în alte lucrări, unde, implicarea lui Balaam este recunoscută. Cf. *Chronicles of Jerahmeel*, translated by Gaster, Royal Asiatic Society, London, 1899, pp. 111, 123-124 (XLIV,9, XLVII,6,7), *The Ancient Book of Jasher referred to in Joshua and Second Samuel*, translated into English, Published by M.N. Noah & A.S. Gould, New York, 1840, pp. 141,145-146,150-152,154-157,159,167,176,179-180 (chapters 61,64,67,69-70,72-73,79,84-86).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

a fost sincer şi a cedat cererii de a blestema. Cu toate acestea, Balaam întruchipează magicianul prin excelenţă (Philo).

4.4. BALAAM ÎN LITERATURA PATRISTICĂ

Datorită profeţiei despre venirea Mântuitorului, Balaam ar fi trebuit să-şi fi câştigat un loc printre profeţi, sau măcar să i se recunoască rolul benefic în transmiterea profeţiei către lumea păgână, şi să fie socotit un înaintaş al magilor care s-au închinat Mântuitorului. Balaam este o figură controversată în tradiţia creştină, şi, din cauza sfatului dat, care a dus la imoralitate şi idolatrie, s-au ridicat multe semne de întrebare cu privire la meritul lui de a transmite Cuvântul lui Dumnezeu.

Balaam este un văzător păgân, care a creat dificultăţi uimitoare pentru exegeza patristică. Profeţia sa despre steaua care se va ridica din Iacov (Nm. 24.17), înţeleasă ca prevestire a Întrupării, i-a asigurat un loc printre profeţii păgâni care L-au anunţat pe Hristos. El este de asemenea considerat şi întemeietor al magiei, iar nelegiuirile sale, înregistrate de Scriptură şi contribuţia sa la căderea israeliţilor în imoralitate şi idolatrie, au ridicat numeroase întrebări referitoare la îndreptăţirea sa de a fi purtător şi mesager al Cuvântului divin. Astfel, tradiţia creştină a văzut în Balaam atât o persoană reprobabilă, cât şi un profet. Printre Părinţii Bisericii care s-au ocupat de acest dublu aspect, Origen manifestă pentru acest subiect un interes deosebit, eforturile sale de a-l înţelege pe Balaam neoprindu-se la natura profeţiilor, căci el vede în acest personaj, pe de o parte negativ, pe de alta inspirat, un model de răscumpărare şi mântuire ale ne-evreilor (Baskin 1983).

Dublul aspect (atât negativ, cât şi pozitiv) al persoanei lui Balaam este arătat prin aceea că a fost socotit un simulator, care-i reprezintă pe cărturari şi farisei, drept pentru care, uneori este blamat, alteori este obiect de laudă. Deşi cunoaşte pe Dumnezeu şi voia Sa, sedus de nada salariului, se alătură lui Balac. Balaam este fără egal în incantaţiile malefice, celebru pentru arta sa magică, care nu cuprindea formule de binecuvântare, ci numai de blestem (Origene 1951). Prin acţiunile sale, invită pe demoni să blesteme, fiind recunoscut ca abil al acestor operaţiuni.

Ştiinţa lui Balaam îşi are izvorul şi principiile ei în Cel Preaînalt, de unde şi-a scos cunoaşterea a toate, dar întrebuinţează spre rău darurile pe care le-a primit. Dumnezeu se foloseşte de Balaam, care a fost un ghicitor, care a profitat, prin magie, de existenţa demonilor pentru a prevedea viitorul. Dumnezeu se foloseşte de acest vas de ruşine nu numai pentru beneficiul unei naţiuni, ci pentru lumea întreagă. Balaam este familiar demonilor, lacom, nu renunţă la profit. Dacă ar fi fost vrednic, Dumnezeu i-ar fi pus cuvintele în inimă, nu în gură. Se face o distincţie clară între gura lui Balaam, care rostea cuvântul divin, şi inima sa, care a fost plină de blesteme şi amărăciuni. Pentru bani, Balaam a complotat cu regele bogat, şi prin intermediul puterilor oculte, a lucrat pentru uciderea celor nevinovaţi. Dumnezeu utilizează lucrarea Sa de mântuire şi prin duşmani, căci i-a fost pus în gură Cuvântul Său, dar inima lui Balaam nu l-a putut primi căci era plină de pasiune pentru câştig (Origene 1951).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Balaam e vinovat când înalţă altare, când jertfeşte, când cercetează „semnele" şi solicită răspunsuri, când dă sfaturi oribile pentru a seduce oameni. Însă, poate fi lăudat atunci când profeţeşte, când Duhul este pus în gura lui, când se revarsă asupra lui, când a profeţit despre Hristos, când a binecuvântat, când a văzut şi a auzit cuvintele lui Dumnezeu. Lui Balaam i se datorează laudă, pentru că „Duhul lui Dumnezeu a fost peste el" (Nm. 24.2), afirmaţie pe care n-o întâlnim la alţi profeţi. Balaam a înţeles că a dialogat nu cu o fiinţă de rând, ci Cel Atotputernic, a fost conştient că nu i-a vorbit cineva care ar putea fi înduplecat prin jertfe şi daruri. Balaam simbolizează şi preotul care nu poate fi cumpărat cu arginţi, pentru că Domnul nu poate fi înduplecat prin daruri (Pr. Prof. Teodor Bodogae, apud Origen 1981).

Balaam este înaintaş al magilor de la răsărit, datorită cărora s-a păstrat profeţia despre ivirea Stelei din Iacov (Eusebius 1920); cu toate acestea, el n-a fost un profet în sensul propriu al cuvântului (precum Isaia sau Ieremia), el nu se poate număra printre profeţi (Augustini 1863).

Balaam este un vrăjitor care recunoaşte vanitatea meseriei sale (căci făcea vrăji cu ajutorul demonilor, aducând astfel, necazuri asupra oamenilor, cu o putere ciudată) faţă de măreţia credinţei iudaice. Balaam observă că vrăjitoria lui răufăcătoare este prea slabă ca să poată pricinui vreo vătămare celor ce au ajutor pe Dumnezeu. Astfel, în loc de lucrarea demonilor, s-a umplut de insuflarea dumnezeiască şi a prorocit viitorul poporului Israel. A fost împiedicat de a folosi spre rău, meşteşugul său, şi, ajungând la simţirea puterii dumnezeieşti, a părăsit meşteşugul vrăjitoriei şi s-a făcut tălmăcitorul voii dumnezeieşti (imagine pozitivă) (Grigorie 1982).

Balaam era un fel de proroc şi de vrăjitor, care avea profeţiile în palmă ,care a primit sfaturile lui Dumnezeu, dar care, însă, se asemăna diavolilor, care se folosesc de numirile divine pentru a înşela (Vasile cel Mare 1988).

Dumnezeu îngăduie ca oamenii nevrednici să prezică lucruri mari şi minunate (Lameh-Noe, Caiafa-Hristos). Un caz asemănător găsim la Balaam, care a fost chemat să blesteme poporul iudeu, nu a făcut-o, ci a prezis lucruri minunate, nu numai despre popor, ci şi despre venirea Mântuitorului (Ioan Gură de Aur 1987). Totodată, prin Balaam se arată grija pe care o poartă Dumnezeu poporului său (Teodoret 2007).

Pentru că legea lui Dumnezeu (Dt. 18.10) interzicea, în Israel nu era prezicător sau ghicitor, dar, cu toate acestea, prezicerea Domnului i-a arătat lui Balaam viitorul; primind harul dumnezeiesc, în el vorbea Dumnezeu. Nu trebuie să ne mire că unui astfel de om, Dumnezeu i-a insuflat ce să prezică, deoarece, chiar şi unul dintre prigonitorii lui Hristos a prorocit (In. 11.50). În această acţiune nu trebuie să căutăm meritul prezicerii, ci mărturia adevărului, care poarte fi arătat chiar şi de către cei potrivnici. Balaam este o simplă unealtă, un instrument muzical, prin care se aude voia divină. Balaam a păcătuit pentru că una vorbea şi alta punea la cale, a fost ispitit, nu încercat, dar n-a fost găsit vrednic, căci era plin de minciuni, de înşelăciune (Dumnezeu caută vas curat, nu pătat de zoaie şi de murdărie), a fost

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

amăgit de daruri mai bogate, a hotărât să-L întrebe din nou pe Dumnezeu ca şi cum Dumnezeu ar putea fi înşelat prin mită sau daruri (Ambrozie 1994).

Sfinţii Părinţi arată că cele ascunse nu trebuie cercetate, cunoaşterea celor viitoare nu trebuie cerută, uneori Dumnezeu le descoperă, ca lui Balaam, spre folosul de obşte, chiar dacă a fost nevrednic de astfel de descoperiri (Damaschin 1976).

5. BALAAM ÎN LITERATURA MODERNĂ ŞI CONTEMPORANĂ

5.1. BALAAM ÎN LITERATURA CONTEMPORANĂ IUDAICĂ

Balaam a fost un vrăjitor puternic ale cărui binecuvântări şi blesteme erau întotdeauna eficiente. Un maestru al divinaţiei (arta pe care Iahve o interzice evreilor) cu care Iahve vorbeşte direct. Balaam este un profet dotat şi talentat, dar şi un nebun irascibil, care bate un animal inocent, un văzător incompetent care nu percepe ceea ce animalul său poate să vadă. Iahve îl ceartă pentru că face ceea ce El i-a spus să facă, iar, după ce ajunge la locul unde-l aştepta Balac, Iahve „îi pune ochelari roz" şi începe să descrie Israelul în termeni strălucitori (Freedman 2012).

Comentatorii rabini se „înnoadă" încercând să facă din Balaam un personaj negativ, pentru că e foarte greu să citeşti paraşa şi să nu-l consideri prieten. Balaam transmite numai ceea ce-i spune Iahve, adică poezia din Nm. 24.5) (Lane 2011).

Balaam este un tip care se presupune a fi un profet, însă atunci când Îngerul Domnului i se arată, nu-L vede (îl ratează), este un profet, care se supără pentru că asina lui a râs de el (Goldstein 2010). Balaam este un clarvăzător „orb", un maestru al cuvintelor care bate un animal mut cu un băţ. Iahve pune cuvinte în gura asinei după cum o va face şi cu Balaam. Balac este neputincios în furia sa faţă de Balaam, după cum acesta a fost faţă de asină. Până şi o asină recunoaşte semnele Divinităţii, Balaam şi Israel nu (Sharon 2008).

5.2. BALAAM ÎN LITERATURA CONTEMPORANĂ CREŞTINĂ

În literatura contemporană creştină întâlnim o multitudine de păreri:

Adoptând concepţia înaintaşilor (Filon, Ambrozie, Augustin, Grigorie de Nyssa, Teodoret, teologia iudaică, catolică[37] şi reformată), Balaam este considerat un fals profet.

În acest sens se arată că scriitorul sacru nu-l numeşte pe Balaam „profet" (נביא [nabi]), ci „văzător": הקוסם [hakosem] (Io. 13.22), termen care are un înţeles negativ (Dt. 18.10-12, 1 Rg. 15.23). Chiar dacă Apostolul Petru (2 P. 2.16) îl numeşte „profet", trebuie să observăm evenimentele discutate cu acea ocazie. În Biblie, acest termen este atribuit uneori şi oamenilor care nu au fost cu adevărat profeţi, vezi Dt. 13.1,3,5 (DB).

[37] Balaam a fost un profet al demonilor. Cf. Saint Thomas Aquinas, *Summa Theologics*, Christian Classics Ethereal Library, p. 4325 (Second Part of the Second Part, Question 172, article 6).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Unii, însă, continuând concepţiile lui Tertulian, Ieronim sau din teologia luterană, îl consideră pe Balaam un profet adevărat.

Balaam, prezicătorul şi vrăjitorul, a fost şi profet al lui Iahve. Când este numit profet, acţionează în consecinţă (vezi literatura profetică magnifică pe care parabolele sale o conţin), în fiecare detaliu, se poate observa superlativul inspiraţiei divine (Unger 1994). Cu toate că Balaam este considerat un inconsistent, este zugrăvit într-o imagine pozitivă, atunci când se spune: „Adevărata lumină care luminează pe fiecare om a venit în lume, a scânteiat în Balaam o strălucire extraordinară şi frumoasă … Balaam a fost un profet adevărat, mare şi înzestrat al Dumnezeului Atotputernic. Ascultaţi doar câteva pasaje din rugăciunile, profeţiile şi exortaţiile sale şi judecaţi dacă a fost un om înzestrat cu dar divin sau nu. Putea Moise, Isaia sau însuşi Pavel să-i răspundă mai bine lui Balac?" (Whyte 1896).

Întâlnim şi o poziţie de mijloc: Balaam este o personalitate singulară, greu de conturat, este un „profet al lui Baal", „clarvăzătorul" (Orelli 1885), „adânc cunoscător al misterelor vieţii" (Gordon 1916), un „extatic" (Hobart E. Freeman), un „derviş" – călugăr musulman (Allen 1973).

Balaam este şi mare, şi fals profet. Mare în daruri, dar fals în felul în care le-a folosit. Nu trebuie să-i negăm darurile, să avem resentimente pentru actele sau cuvintele sale bune. Măreţia lui l-a făcut aşa mic, bunătatea sa l-a făcut rău (Cox 1884).

Balaam a fost „un om foarte rău, care persistă în rele, preferă plată nedreaptă, chiar dacă are în faţă imaginea vie a morţii. Doamne ce inconsistenţă, ce încurcătură!". Deşi ştia că Israel era un popor virtuos şi pios (Nm. 23.21), voia să-l blesteme, făcea ceea ce ştia că este rău şi contrar voinţei lui Iahve (Butler 1839).

În Balaam întâlnim două persoane distincte: profet drept din Mesopotamia, care-l cunoştea şi servea pe Iahve cu fidelitate şi-l venera sincer, care după binecuvântări se întoarce la poporul său, dar şi ghicitor, negustor de profeţii, care ura pe Israel, sedus de nebunie, ucis de armata lui Moise (James Black apud Allen 1973).

Balaam cunoştea pe Iahve, dar nu putem vorbi de o convertire, doar de „flash-uri clare de lumină" divină (Hengstenberg 1848).

Balaam era un magician păgân, avea cunoştinţe limitate despre Iahve, pe care-L servea din lăcomie. Cazul său este o anomalie stranie. Deşi îl cunoştea pe Iahve, cunoştinţele i-au fost estompate şi distorsionate de corupţiile păgâne şi afectate de lăcomie. O astfel de combinaţie de magie păgână şi lăcomie personală cu servirea lui Iahve nu putea fi permanentă sau statistică, fiind compatibil doar într-un stadiu tranziţional. Balaam a fost folosit de Iahve până în punctul când a devenit profet al Său, dar, apoi, şi-a anulat şansa, alegând câştigul. A fost folosit, temporar, de Iahve, deci a avut contact, pentru un moment, cu împărăţia Lui. N-a devenit un profet. Adevăratul profet este întâlnit în persoana lui Moise şi nu la Balaam, care este o ilustrare nu numai a cât de mult poate face un pic de bine într-un om, ci măsura în care se poate dezvolta un pic de rău (Unger 1994).

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

5.3. BALAAM ÎN LITERATURA CONTEMPORANĂ CREŞTINĂ ROMÂNĂ

Alături de Saul şi de Iona[38], Balaam a fost unul din cei trei profeţi controversaţi. Balac îi recunoaşte lui Balaam faima de ghicitor, dar şi sensibilitatea faţă de daruri (cine plătea beneficia de slujba lui). În acest sens se poate vorbi despre „calea lui Balaam" (2 P. 2.15), una pe care merg cei care doresc câştigul, care iubesc plata, care fac orice se cere, mânaţi fiind de cele materiale. Lot, strămoşul lui Balaam şi Balac, deşi s-a despărţit de Avraam, căutând belşugul câmpiei, n-a ajuns mai bogat, ba mai mult a pierdut atât bogăţia pământului, cât şi pe cea a cerului. După cum Lot şi-a vândut credinţa pentru bogăţiile Sodomei, şi Balaam îşi vindea slujba în favoarea lui Balac. Balaam este negru, un tăciune, dar Dumnezeu se va folosi de tăciune. Îl va pune în foc şi se va aprinde; astfel, din tăciunele negru va ieşi lumină, se va aprinde focul revelaţiilor lui Dumnezeu (Socoteanu 2002).

Refuzul lui Balaam înaintea solilor lui Balac n-a fost unul categoric, transmiţând că pentru a beneficia de serviciile sale, trebuie să liciteze, arătând că inima sa este pentru. Un adevărat mister este faptul că gura lui Balaam nu va urma inima lui. În timp ce gura lui Balaam rămâne la dispoziţia lui Dumnezeu (fiind purtător de cuvânt divin), inima sa va fi pentru arginţii lui Balac[39].

Putem observa perseverenţa în răutate a acestui profet nebun, căci după ce i se dezvăluie, de către Îngerul Domnului că, drumul pe care merge este unul greşit, în loc să-şi recunoască greşelile, pare pus pe negociere („dacă este rău în ochii Tăi" Nm. 22.34). În loc să se lase în seama lui Dumnezeu să decidă ce este de făcut, el propune deja ce crede el că ar fi bine de făcut (Socoteanu 2002).

Demnitatea lui Balaam ca persoană, este complet călcată în picioare. Omul este falimentar … tot ce va fi bun în profeţia lui Balaam va fi expresia suveranităţii lui Dumnezeu şi nu va avea nimic în comun cu infidelul Balaam (atât faţă de Dumnezeu, cât şi faţă de Balac). Balaam are un statut dintre cele mai nenorocite: un sărman profet nebun, o slugă, atât faţă de Balac, cât şi faţă de Baal[40].

Cel mai bun lucru pe care-l avem de la Balaam sunt profeţiile sale, în care nimic nu este rău, în ceea ce a spus, nimic nu este neadevărat. Balaam este o persoană cu

[38] Când Iona nu putea să fie purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu, I-a „poruncit peştelui" (Iona 2.10). După cum asina îl purta acum în spinare pe nebunul Balaam, peştele îl purta în pântece pe ne-bunul Iona. Dacă oamenii aleşi nu pot recepta glasul divin, Dumnezeu se foloseşte chiar de animale, în locul oamenilor cu orgoliul nefrânt. Ion Socoteanu, op. cit., p. 33.

[39] Balaam beneficiază de un dar din partea lui Dumnezeu (care nu-şi retrage niciodată darurile) şi rămâne purtătorul acestui dar. El va fi scos din slujba profeţiei (ucis cu sabia), dar darul nu i se va retrage. Până la moartea sa, Balaam a trebuit să-şi pună acest dar la dispoziţia lui Dumnezeu, vorbind cuvintele lui Dumnezeu. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 15-16.

[40] Orice compromis, de la dreptate, chiar temporar, nu duce la câştig, ci umileşte. Balaam a fost umilit de Balac, care a înţeles că partea sensibilă a vrăjitorului nu era puterea de a discerne lucrurile sau puterea de a fi implicat în hotărâri cu privire la viitor, ci dependenţa de argint. Ion Socoteanu, op. cit., pp. 36-39.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

caracterul şi comportarea stricate, drept pentru care profeţia sa nu se mai identifică cu personalitatea sa (mintea, gândurile, simţămintele, inima). Din păcate, Balaam participă la această impresionantă lucrare numai cu gura sa (Socoteanu 2002). Drumul pe care a mers Balaam, l-a dus la pieire, a rostit cuvinte dintre cele mai frumoase, dar n-a avut parte de ele. Balaam era cu inima după câştig mârşav, în timp ce gura vesteşte lucruri dintre cele mai frumoase[41].

Balaam a fost profet, căci este un personaj evlavios, care nu a dorit să iasă din porunca lui Dumnezeu. Ajuns la Balac, îşi rosteşte cuvintele profetice, provenite de la Dumnezeu, căci Acesta i se arată (Nm. 23.4), pune cuvânt în gura lui (Nm. 23.5), ba chiar Duhul lui Dumnezeu se pogoară peste el (Nm. 23.6). Acţiunile lui Balaam sunt descrise în Scriptură utilizând categoriile profetice, dobândind astfel cuvântul (דבר [dabar]) de la Dumnezeu[42]. În această stare, Balaam însuşi se descrie ca profet (Nm. 24.3-4): „bărbatul care vede cu adevărat, cel ce ascultă cuvintele lui Dumnezeu, cel ce are ştiinţă de la Cel Preaînalt şi vede descoperirile lui Dumnezeu, ca în vis, dar ochii îi sunt deschişi" (Nm. 24.15-16).

Textul biblic îl prezintă pe Balaam şi ca un vrăjitor[43], căci solii regelui Balac, vin la acesta având în mâini daruri pentru ghicit, specifice vrăjitorilor (קסמים [kesamim], adică „ghiciri"). Apoi, la un moment dat, Balaam „nu mai aleargă", după obicei, după vrăjitorii, „blesteme magice (נחשים [nehaşim])" (Nm. 24.1), ceea ce înseamnă că până atunci o făcuse. Însă, şi după acest episod, Balaam se întoarce la practicele vrăjitoreşti, căci, la moartea sa, este numit vrăjitor: קוסם [kosem] (Io. 13.22). Observăm astfel o evoluţie oscilantă a lui Balaam.

6. A FOST BALAAM PROFET?

Deşi naraţiunea (Nm. 22-24) nu aminteşte niciun aspect negativ în legătură cu Balaam, aceasta indică faptul că el doar a proclamat cu gura, şi nu din toată inima mesajul lui Dumnezeu şi că a fost trimis acasă, fără a fi plătit de Balac (Nm. 24.10). Persoana sa este pusă într-o lumină nefavorabilă, deşi naraţiunea din Numeri 25 nu-i atribuie vreun amestec în adulterul spiritual al lui Israel. Balaam este acuzat totuşi de a fi sfătuit pe madianiţi (posibil aliaţi ai Moavului, cf. Nm. 22.7) cum să procedeze pentru a-i face pe israeliţi să se lepede de Dumnezeu şi să se predea zeităţii moavite: Baal-Peor (Nm. 31.16). Acesta poate fi motivul pentru care israeliţii

[41] Pe de o parte, Balaam ne oferă o profeţie foarte importantă (poate cea mai frumoasă din cărţile lui Moise), iar pe de altă parte, se observă o detaşare totală de subiectul profeţiei. Cf. Ion Socoteanu, op. cit., p. 50.

[42] Activitatea lui Balaam este descrisă în termenii uzitaţi şi pentru alţi profeţi biblici, şi este numită „pildă" (משל [maşal]) şi „discurs profetic" (נאום [neaum]). Cf. Lect. Dr. Alexandru Mihăilă, *Valaam, vrăjitor sau profet?*, în ziarul „Lumina", 11 august, 2011, http://ziarullumina.ro/theologica/valaam-vrajitor-sau-profet.

[43] Deşi Balaam, prin profeţia sa, „străbate timpurile până departe în epoca Aceluia pe care îl vede născându-se ca descendent al lui Iacov", rămâne un vrăjitor moavit. Cf. Prof. Dr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renaşterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 44.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

l-au ucis şi pe Balaam când i-au măcelărit pe madianiţi (Nm. 31.8, Io. 13.22). În celelalte locuri din Vechiul Testament în care este amintit, Balaam este înfăţişat într-o lumină moderată, fiind considerat doar o parte a planului lui Balac de a distruge pe Israel. Pe de altă parte, în Noul Testament, Balaam este perceput negativ, o persoană păcătoasă, vicioasă, care ispiteşte şi îndeamnă la păcat (EBD). Interesantă este dorinţa lui de a „muri cu drepţii" (Nm. 23.10).

Balaam n-a fost profet, cel puţin la începutul naraţiunii, el este vrăjitor, ghicitor (הקוסם [hakosem] cf. Io. 13.22) păgân, „baru", prezicător, tâlcuitor de oracole (Nm. 22.7), blestemele sale fiind recunoscute pentru eficienţa lor în toată lumea păgână (Nm. 22.6). În acest sens, bătrânii Moavului şi cei din Madian i-au adus קסמים [kesamim], taxa, plata (bani, onorariu), conform obiceiului, „daruri pentru ghicitor" (Nm. 22.7). Asemenea unui ghicitor păgân, a recurs la vrăji, incantaţii, adică נחשים [nehaşim], de la נחש [nahash], iar rostirea formulelor magice o îndeplinea printr-un fel de sâsâit, asemănător şerpilor (Unger 1994) cf. Nm. 24.1.

Apoi, Balaam este profet, căci profeţeşte, „Duhul lui Dumnezeu a fost peste el" (Nm. 23.6, 24.2), se descrie ca profet: „bărbatul cel ce vede cu adevărat; … cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu, cel ce cu ochii deschişi a văzut în somn[44] vedenia Celui-Atotputernic" (Nm. 24.3-4), „cel ce ştie ştiinţa Celui-Preaînalt" (Nm. 24.15-16). Mai mult, despre Balaam Scriptura spune că a renunţat la vrăjitorii („semne prevestitoare" נחשים [nehaşim] cf. Nm. 24.1).

Balaam a văzut că Domnului îi este bineplăcut să-l binecuvânteze pe Israel, când a observat că la sacrificiile aduse, niciun demon nu este prezent, nicio putere ostilă nu îndrăznea să se arate, slujitorii răului care de obicei îl asistau la blesteme, acum lipseau. „Dreptatea lui Dumnezeu", manifestată în cuvintele lui Balaam, poate fi întâlnită în „Cuvântul lui Dumnezeu, care a fost plasat în gura lui". Dacă „Duhul lui Dumnezeu" s-a pogorât asupra lui, dacă „dreptatea lui Dumnezeu" a devenit cunoscută şi se manifestă în răspunsurile sale, trebuie să credem în cuvintele sale, care sunt cuvinte profetice şi divine. Este dificil de găsit, în altă parte a Scripturii, un profet despre care să citim că „Duhul lui Dumnezeu s-a pogorât peste el" (1 Rg. 19.23). Un elogiu surprinzător îi este adus lui Balaam (Nm. 24.3-4), fiind prezentat drept un adevărat văzător; Origen consideră că i se datorează laudă multă, deoarece nu găsim pe Moise sau un alt profet plasat atât de sus (Origene 1951).

Acolo unde Balaam este numit profet, el îşi face pe deplin treaba, asemenea unui profet. Este aproape imposibil să ne închipuim ceva mai măreţ, în întreaga literatură profetică, ca profeţiile sale, care poartă, în fiecare detaliu, pecetea inspiraţiei divine (Watson 2003).

[44] Termenii „(el care) cade", din textul masoretic, au fost traduşi în Septuaginta prin: „în somn/vis"; imaginea omului inspirat, care se prăbuşeşte la pământ, sub efectul duhului profetic, este înlocuită în greacă printr-o referire la vis, care (cf. Nm. 12.6) este mijlocul privilegiat prin care Dumnezeu se adresează celorlalţi profeţi, în afară de Moise. Cf. Gilles Dorival şi Mihai Moraru, nota 24,4, în *Septuaginta 1*, Ed. Polirom, Iaşi, 2004, p. 493.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

De asemenea, este cert că se afla într-o oarecare legătură/relaţie cu Dumnezeu (Nm. 22.9,20,22-35, 23.4,16). El este în mod clar un magician păgân, în slujba lui Dumnezeu, care, probabil, asemenea lui Ietro (Ex. 18) şi Rahav (Io. 2), a fost condus la recunoaşterea lui Iahve chiar de puternica influenţă a lui Dumnezeu, care s-a manifestat în Egipt şi în pustiu, şi care a făcut o puternică impresie în rândul popoarelor vecine (Ex. 15.14, Io. 2.9-10, 5.1). Probabil Balaam s-a hotărât să-L slujească pe Iahve, din interes, deoarece, un astfel de Zeu ar fi mult mai avantajos, şi probabil acesta a fost raţionamentul pentru care s-a decis să-şi rostească incantaţiile în numele lui Iahve. „Cazul" lui Balaam este neobişnuit, pentru că, deşi l-a cunoscut pe Iahve, din cauza corupţiilor păgâne, cunoaşterea i-a fost întunecată, distorsionată, viciată, afectată de lăcomie. O astfel de combinaţie de magie păgână şi lăcomie personală în misiunea lui Iahve nu putea fi permanentă sau statică. Fiind compatibilă doar într-o stare tranzitorie, Balaam trebuia să-şi abandoneze credinţa păgână şi nemăsurata sa dragoste de câştiguri sau pe Iahve, trebuia să ia o decizie, în special când solii regelui Balac l-au chemat la Moav (Unger 1994).

Balaam a făcut primii paşi îndărăt, în ascensiunea sa, în încercarea de a ieşi din păgânism, când, în ascuns, în speranţa unui câştig, a refuzat indicaţia divină (Nm. 22.12,20). Al doilea său regres s-a produs atunci când, în mod persistent, dar în zadar, s-a linguşit pe lângă Iahve pentru a-i permite să blesteme pe Israel (Nm. 23.4), pentru a intra în posesia recompensei. Când a văzut că Iahve nu îngăduie să blesteme pe Israel, şi-a abandonat plăcerile, arghirofilia şi s-a predat influenţei divine a „Duhului Sfânt", care „s-a pogorât peste el" (Nm. 24.2). Astfel, pentru o perioadă, Balaam devine un profet autentic al lui Iahve. Aceasta a fost ultima sa oportunitate, de a părăsi latura întunecată a păgânismului, dar şi-a ratat şansa şi a pus pe primul plan câştigul. I-a învăţat pe madianiţi cum să-i corupă pe israeliţii pe care nu i-a putut binecuvânta (Nm. 25.1-3, 31.8,16). Exemplul său rău de lăcomie, de căutare a câştigului lumesc, l-a transformat în exemplul tipic pentru învăţătorul religios care este momit cu bani, şi a servit ca un avertisment repetat de-a lungul întregii Scripturi (Unger 1994).

Neputând să se rupă de arghirofilie[45], Balaam decade, devine în primă fază un profet-piatră[46], în care Cuvântul divin n-a rodit. Datorită acestui dublu aspect, Balaam este controversat, unii îl socotesc profet, alţii nu, sau îl consideră profet mincinos. Deşi Balaam a prorocit despre Hristos, nu trebuie să se mândrească

[45] O remarcabilă asemănare cu Balaam putem întâlni în Noul Testament în persoana lui Simon Magul, care, mai întâi „a crezut" (F.A. VIII,13) şi s-a botezat, dar ulterior, neînţelegând esenţa creştinismului a vrut să cumpere puterea Duhului Sfânt care se dădea prin „punerea mâinilor" şi a sfârşit prin a-şi rata misiunea, aceea de a fi ucenic al Domnului. Cf. Dr. E.W. Hengstenberg, translated by J.E. Ryland, *The History of Balaam and his Prophencies*, T. & T. Clark, Edinburgh, 1848, p. 349.

[46] Balaam se numără printre acei profeţi care au avut de adus un mesaj din partea lui Dumnezeu, dar pe care l-au strigat asemenea pietrelor (Lc. 19.40). Ei vorbeau clar despre Dumnezeu, dar nu aveau nimic în comun în fiinţa lor cu Dumnezeu, rămânând departe de El. cf. Ion Socoteanu, op. cit., p. 8.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

pentru aceasta, căci el nu deţine ştiinţa viitorului, ci doar repetă cuvintele puse în gura sa de către Divinitate (Origene 1951). Profeţiile vor fi suprimate, vorbirea în limbi va înceta, ştiinţa va fi abolită (1 Cor. 13.8), chiar şi credinţa şi nădejdea, însă dragostea este singura care nu va dispărea (1 Cor. 13.4-5). Aşadar pe omul lui Dumnezeu, dragostea este cea care trebuie să îl caracterizeze, ea este cea care trebuie să-i lumineze gândurile, vorbele şi faptele, virtute pe care Balaam nu o poseda.

Dumnezeu se foloseşte de Balaam, de un ghicitor care, prin magie, profita de asistenţa demonilor, pentru a prevedea viitorul. Dumnezeu se serveşte de acest vas de ruşine, nu numai pentru beneficiul unei naţiuni, ci pentru lumea întreagă. Dumnezeu interzice săvârşirea răului, însă Balaam era familiar demonilor şi rămâne uimit şi surprins de autoritatea celui ce interzice săvârşirea răului, acţiune care nu contraria pe demoni. Dumnezeu nu-i anulează lui Balaam libertatea, de aceea îi îngăduie să plece la Moav, cedând în faţa dorinţei de câştig a omului lacom. Dacă Balaam ar fi fost vrednic, Dumnezeu i-ar fi pus cuvintele Sale în inimă şi nu în gură, dar, pentru că în inima lui Balaam exista dorinţa şi pasiunea de câştig, Cuvântul lui Dumnezeu nu-şi avea loc acolo. Cu toate acestea, o minunată şi frumoasă providenţă divină poate fi observată aici, deoarece profeţiile date lui Israel n-ar fi putut ajunge la Neamuri; Dumnezeu se foloseşte de Balaam, prin intermediul căruia, cel care avea încrederea tuturor naţiunilor (Origene 1951), a reuşit să-i familiarizeze cu tainele venirii lui Hristos, prin profeţia despre steaua ce va vesti naşterea Împăratului.

Pentru că în creştinism finalul (vieţii) este mai important (nu înseamnă că se nesocotesc celelalte etape ale vieţii), putem spune că Balaam n-a fost profet, a fost chemat de Dumnezeu la profeţie, dar nu l-a obligat, ci prin propriile eforturi şi dorind aceasta (liberul arbitru), trebuia să răspundă pe măsură acestei chemări. Putem spune că Balaam putea să ajungă profet, dar s-a ratat.

7. CONCLUZII

Pentru a afla răspunsul la întrebarea dacă a fost sau nu Balaam profet, este foarte important cum punem întrebarea:

Dacă ne întrebăm dacă Balaam a fost folosit de Iahve ca mesager al cuvântului Său, răspunsul este unul afirmativ. Prin Balaam, Dumnezeu a transmis lumii întregi că îşi respectă promisiunile făcute, atât cele referitoare la legământul faţă de poporul ales, precum şi cea referitoare la trimiterea unui Mântuitor (al cărui semn va fi steaua din Iacov).

Însă, dacă schimbăm întrebarea şi căutăm să aflăm dacă Balaam a fost original/autentic/veritabil şi cu adevărat profet al lui Iahve, nu vom putea oferi acelaşi răspuns afirmativ. În comparaţie cu alţi profeţi (Moise, Isaia, Ieremia), Balaam nu se poate alătura lor nici prin credinţă, nici prin ascultare, nici prin vorbe, nici prin fapte şi nici prin gânduri (inimă). Singurul domeniu în care Balaam poate fi

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

comparat cu profeţii este cel al profeţiilor. Astfel, putem spune că Balaam nu a fost un profet adevărat, ci, cel mult, unul fals.

Poate pentru a putea stabili dacă Balaam a fost profet sau nu, ar trebui să aflăm care a fost rolul său. Putem considera că iconomia divină s-a folosit de Balaam (fără a-i anula liberul arbitru) potrivit cu împrejurările şi chiar cu virtuţile sau patimile sale.

Profetismul este un dar excepţional, care poate fi primit pe moment şi în mod excepţional şi de persoane păcătoase, chiar păgâne, pentru că la Dumnezeu totul este cu putinţă, poate întoarce blestemul magic al vrăjitorilor în binecuvântări şi profeţii (Mihăilă 2011).

La un moment dat, Balaam a fost profet, căci rosteşte משא [maşa], *παραβολή*, adică pildă), נאם [neum] (discurs profetic). Balaam L-a văzut pe Dumnezeu (Nm. 24.1-3), a auzit cuvintele lui Dumnezeu (Nm. 22.35), Dumnezeu i-a pus Cuvântul Său în gură (Nm. 23.16), dar inima i-a rămas goală, toate darurile primite de la Dumnezeu nu s-au concretizat într-o schimbare a mentalităţii, într-o rupere de preocupările lumeşti. Balaam putea fi profet, dar n-a reuşit, căci avea gură de profet şi inimă arghirofilă.

Pentru că în creştinism, contează foarte mult finalul, putem concluziona şi afirma că Balaam a ratat ocazia sa.

A avut posibilitatea să devină profet, dar nu şi-a lucrat talanţii, a fost leneş, nepăsător faţă de darurile şi oportunităţile prin care putea să-şi transforme viaţa şi să-L slujească pe Adevăratul Dumnezeu, care dă adevărata plată: nemurirea-mântuirea-învierea.

Profeţii erau aleşi de Dumnezeu dintre oameni deosebiţi (drepţi, credincioşi, înţelepţi), dacă Balaam ar fi fost un astfel de om, ar fi îndeplinit cuvântul Scripturii: „Omul înţelept ascultă şi devine mai înţelept" (Pr. 1.5), şi, dintr-un vrăjitor, ar fi devenit un profet al Dumnezeului Adevărat. Dumnezeu dă posibilitatea celui înţelept să devină mai înţelept (Pr. 9.9), dar acest drum al devenirii, trebuie parcurs de om, de bună voie.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

A: www.abarim-publications.com.

ABJ: *The Ancient Book of Jasher referred to in Joshua and Second Samuel*, translated into English, published by M.N. Noah & A.S. Gould, New York, 1840.

B: *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediţia diortosită de Bartolomeu Valeriu Anania, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 2001

C: *Coran*, ediţia IV, Ed. Islam, Buc., 2006.

CJ: *Chronicles of Jerahmeel*, translated by Gaster, Royal Asiatic Society, London, 1899.

DB: *Dictionnaire de la Bible*, tome premier, deuxieme partie, Letouzey et Ane, Editeurs, Paris, 1912.

G: *Genesis*, translated by Rabbi Dr. H. Freedman, B.A., Ph.D., vol. I, in „Midrash Rabbah", The Soncino Press, London, 1961.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

ISBE: *International Standard Bible Encyclopedia*, www.internationalstandardbible.com.
JE: *Jewish Encyclopedia*, www.jewishencyclopedia.com.
MLD: *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars IV. Numeri*, Ed. Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 1994.
PHS: *Pentateuchus: Hebraeo-Samaritanus*, Typographeo Clarendoniano, Oxonii, 1790.
S: *Septuaginta 1*, Ed. Polirom, Iaşi, 2004.
SBEL: *The Sacred Books and Early Literature of the East. Medieval Hebrew. The Midrash. The Kabbalah*, volume IV, Parke, Austin, and Lipscomb, Inc., New York/London, 1917.
SBT: *Soncino Babylonian Talmud*, translated into English with notes, glossary and indices under the editorship of Rabbi Dr. I. Epstein, The Soncino Press, London, www.halakhah.com.
TEBD: *The Eerdmans Bible Dictionary*, Allen C. Myers, W.B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, 1987.
TLVB: *The Latin Vulgate Bible*, www.vulgate.org.

B. Literatură secundară

Albright 1968: William Foxwell Albright, *Yahweh and the Gods of Canaan: A Historical Analysis of Two Contrasting Faiths*, Eisenbrauns, 1968.
Albright 1944: W.F. Albright, *The Oracles of Balaam*, in „Journal of Biblical Literature", vol. 63, no. 3, 1944.
Allen 1973: Ronald Barclay Allen, *The Theology of the Balaam Oracles: A Pagan Diviner and the Word of God*, Ronald Allen, Dallas, 1973.
Ambrozie 1994: Sfintul Ambrozie, *Scrisori*, traducere şi note de Prof. David Popescu, în col. P.S.B., vol. 53, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1994.
Apple 2009: Rabbi Dr. Raymond Apple AO RFD, *Bilam & Jesus*, www.oztorah.com.
Augustini 1863: Sancti Augustini, Hipponensis Episcopi, *De Diversis Quaestionibus Ad Simplicianum*, in col. „Patrologiae Cursus Completus. Serie Latina", vol. XL, tomus sextus, J.-P. Migne Editorem, Paris, 1863.
Baskin 1983: J.P. Baskin, *Origen on Balaam: The Dilemm of the Unworty Prophet*, in „Vigiliae Christianae", vol. 37, no. 1/1983.
Bigg 1902: Rev. Charles Bigg, D.D., *Critica land Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, second edition, T. & T. Clark, Edinburgh, 1902.
Butler 1839: Joseph Butler, Ll.D., *Upon the Character of Balaam*, in „Fifteen Sermons", a new edition, Thomas Tegg, London, 1839.
Cox 1884: Samuel Cox, *Balaam: An Exposition and a Study*, Kegan Paul, Trench & Co., London, 1884.
Dijkstra 1995a: Meindert Dijkstra, *Is Balaam also among the Prophets?*, in „Journal of Biblical Literature", vol. 114, no. 1, 1995.
Dijkstra 1995b: Meindert Dijkstra, *The Geography of the Story of Balaam: Syncronic reading as a Help to Date a Biblical Text*, in „Synchronic or Diachronic?: A Debate on Method in Old Testament Exegesis", Editated by Johannes C. de Moor, E.J. Brill, Leiden, 1995.
Eusebiu 1920: Eusebius of Caesarea, *The Proof of the Gospel*, vol. II, translated by W.J. Ferrar, Christian Knowledge, London, 1920.
Freedman 2012: Rabbi Bob Freedman, *Out of Left Field: The Portion of Balak*, in „Parashat Balak", www.ajrsem.org.
Goldstein 2010: Rabbi H. Rafael Goldstein, *Parashat Balak*, www.ajrsem.org.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Gordon 1916: Alexander R. Gordon, *The Prophets of the Old Testament*, George H. Doran Company, New York, 1916.
Grigorie 1982: Sfîntul Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*, traducere, note şi indice Ioan Buga, în col. P.S.B., vol. 29, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1982.
Hengstenberg: Dr. E.W. Hengstenberg, translated by J.E. Ryland, *The History of Balaam and his Prophencies*, T. & T. Clark, Edinburgh, 1848.
Ioan Gură de Aur 1987: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, vol. I, traducere, introducere, indici şi note Pr. D. Fecioru, în col. P.S.B., vol. 21, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1987.
Jones 1990: Alfred Jones, *Jones' Dictionary of Old Testament Proper Names*, Kregel Publications, Grand Rapids, 1990.
Josephus 1999: Flavius Josephus, *Antichităţi iudaice*, cărţile I-X, traducere şi note Ioan Acsan, Ed. Hasefer, Buc., 1999.
Kalisch 1887: M.M. Kalisch, Ph. D., M.A., *Bible Studies*, Part I, *The Prophecies of Balaam (Numbers XXII. to XXIV) or the Hebrew and the Heathen*, Longmans, Green and Co., London, 1887.
Lane 2011: Hazzan Marcia Lane, *Parashat Balak*, www.ajrsem.org.
Mackintosh: C.H. Mackintosh, *Lămuriri asupra cărţilor Numeri şi al Deuteronomului*.
Mann 1988: Thomas Wingate Mann, *The Book of the Torah: The Narrative Integrity of the Pentateuch*, John Knox Press, Louisville, 1988.
Mihăilă 2011: Lect. Dr. Alexandru Mihăilă, *Valaam, vrăjitor sau profet?*, în ziarul „Lumina", 11 august, 2011, www.ziarullumina.ro.
Millard 2006: Allan Millard, *Authors, Books and Readers in the Ancient World*, in „The Oxford Handbook of Biblical Studies", Oxford University Press, 2006.
Moore 1990: Michel S. Moore, *The Balaam Traditions: Their Character and Development*, Scholars Press, Atlanta, 1990.
Neaga 1994: Prof. Dr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renaşterea, Cluj-Napoca, 2004.
Orelli 1885: C. von Orelli, *Old Testament Prophecy Consummation of God's Kingdom, traced in its Historical Development*, T.&T. Clark, Edinburgh, 1885.
Origen 1981: Origen *Omilii la cartea Numeri*, traducere, studiu introductiv şi note Pr. Prof. Teodor Bodogae, în col. P.S.B., vol. 6, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1981.
Origen 2006: Origen, *Omilii, comentarii şi adnotări la Geneză*, studiu introductiv, traducere şi note de Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iaşi, 2006.
Origene 1951: Origene, *Homelies sur les Nombres*, introduction et traduction de Andre Mehat, in col. „Sources Chretiennes", no. 29, Les Editions du Cerf, Paris, 1951.
Damaschin 1976: Petru Damaschin, *Învăţături duhovniceşti*, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în col. „Filocalia", vol. 5, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1976.
Philo: Philo Judaeus, *The Cherubim*, in „The Works of Philo Judaeus", Christian Classics Ethereal Library.
Safren 1988: Jonathan D. Safren, *Balaam and Abraham*, in „Vetus Testamentum", vol. 38, fasc. 1, January, 1988.
Selms 1995: A. van Selms, *Balam*, în „Dicţionar Biblic", Ed. Cartea Creştină, Oradea, Buc., 1995.
Sharon 2008: Diane M. Sharon, Ph. D., *Parashat Balak*, www.ajrsem.org.
Sherwood 2002: Stephen K. Sherwood, *Leviticus, Numbers, Deuteronomy*, The Liturgical Press, Collegeville, 2002.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)

Socoteanu 2002: Ion Socoteanu, *Balaam şi Balac*, Buc., Ed. Theophille, 2002.
Sturdy 1976: John Sturdy, *Numbers*, Cambridge University Press, 1976.
Teodoret 2007: Teodoret of Cyrus, *The Questions on the Ontateuch*, volume 2, translation, introduction and commentary Robert C. Hill, The Catholic University of America Press, Washington, D.C., 2007.
Aquinas: Saint Thomas Aquinas, *Summa Theologics*, Christian Classics Ethereal Library.
Thompson 2000: Thomas L. Thompson, *Problems of Genre and Historicity with Palestine's Inscriptions*, in „Congess Volume: Oslo 1998", „Supplements to Vetus testamentum", vol. 80, Editated by A. Lemaire & M. Saebo, Brill, Leiden, 2000.
Unger 1994: Merrill F. Unger, *Biblical Demonology: A Study of Spiritual Forces at Work Today*, Kregel Publications, Grand Rapids, 1994.
Vasile cel Mare 1988: Sfântul Vasile cel Mare, „Epistole", traducere, introducere, note şi indici Preot Prof. Dr. Constantin Corniţescu şi Preot Prof. Dr. Teodor Bodogae, în col. P.S.B., vol. 12, E.I.B.M.B.O.R., Buc., 1988.
Watson 2003: Rev. Robert A. Watson, „The Expositor's Bible: The Book of Numbers", Hodder & Stoughton, New York, 2003, The Project Gutenberg EBook, www.gutenberg.org.
Whyte 1896: Alexander Whyte, „Bible Characters: Adam to Achan", Oliphants Andreson and Ferrier, London&Edinburgh, 1896.

BDD-A19624 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 07:10:51 UTC)